

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2015-10-20

Närvarande: F.d. justitierådet Lennart Hamberg samt justitieråden Anita Saldén Enérus och Agneta Bäcklund.

Återställande av bestämmelse i lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Enligt en lagrådsremiss den 1 oktober 2015 (Försvarsdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av ämnesrådet Mikael Andersson.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

I lagrådsremissen föreslås att 7 § 3 lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet ska ändras så att förstöringsskyldigheten för uppgifter som inhämtats med stöd av lagen av-

ser uppgifter i sådana meddelanden mellan en person som är misstänkt för brott och hans eller hennes försvarare vilka skyddas i 27 kap. 22 § första stycket rättegångsbalken.

I bestämmelsens nuvarande lydelse omfattar förstöringsskyldigheten uppgifter i meddelanden som avses i 27 kap. 22 § rättegångsbalken. Skyldigheten omfattar således sådana uppgifter som inte får inhämtas genom vittnesförhör i domstol (36 kap. 5 § rättegångsbalken). Det innebär att bestämmelsen i 7 § 3 lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet har samma omfattning som det avlyssningsförbud som gäller för hemliga tvångsmedel mot allvarlig eller samhällsfarlig brottslighet enligt 27 kap. rättegångsbalken, lagen (2007:978) om hemlig rumsavlyssning, lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarlig brott, lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott och lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.

I remissen anges att bestämmelsen återställs till att ha den innebörd som den hade innan 27 kap. 22 § rättegångsbalken ändrades den 1 januari 2015 (prop. 2013/14:237). Vidare anges att förstöringsskyldigheten i 7 § lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet oavsiktligt utvidgades genom att 27 kap. 22 § rättegångsbalken ändrades. (Se lagrådsremissen s. 7.)

Lagregleringen av signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet infördes år 2009. I den proposition (prop. 2006/07:63) i vilken förslaget till en lag om signalspaning lämnades behandlas frågan om att förstöra vissa upptagningar och uppteckningar som avser kommunikation som har särskilt skydd. Regeringen ansåg då att uppgifter som avsågs i 27 kap. 22 § rättegångsbalken skulle omfattas av förstö-

ringsskyldigheten avseende uppgifter som inhämtats genom signalspaning. Skälen för avgränsningen av förstöringsskyldigheten var dels att utesluta risken för att uppgifter som inhämtats genom signalspaning skulle användas på ett sätt som innebär att vittnesförbudet i 36 kap. 5 § rättegångsbalken kringgås, dels att ytterligare tydliggöra att signalspaning inte kan användas för att kringgå restriktioner som gäller användning av hemliga tvångsmedel utan att det är en inhämtningsmetod avsedd för helt andra ändamål (se prop. 2006/07:63 s. 108).

Redan några månader efter att lagen om signalspaning hade trätt i kraft lades det fram förslag till ändringar i lagen (prop. 2008/09:201) som syftade till att förstärka integritetsskyddet vid signalspaning. Ändringarna innebar i praktiken bl.a. att Säkerhetspolisen och Rikskriminalpolisen inte längre gavs möjlighet att inrikta signalspaningen. Även i det lagstiftningsärendet diskuterades skyldigheten att förstöra upptagningar och uppteckningar av vissa uppgifter som inhämtats vid signalspaning och även här hade förbudet i rättegångsbalken att avlyssna viss kommunikation avgörande betydelse för avgränsningen av förstöringsskyldigheten. (Se prop. 2008/09:201 s. 79 ff.)

Därefter har polisen (Säkerhetspolisen och Nationella operativa avdelningen) åter getts rätt att inrikta signalspaning. Vidare har lagregleringen av rätten att använda hemliga tvångsmedel förändrats väsentligt; lagen (2007:978) om hemlig rumsavlyssning och lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott trädde i kraft den 1 januari 2008, lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott trädde i kraft den 1 januari 2009 och lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet trädde i kraft den 1 juli 2012.

Genom de lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 2015 gjordes avlyssningsförbuden beträffande samtliga dessa tvångsmedel enhetliga på så sätt att avlyssningen inte får avse samtal eller tal där någon som yttrar sig är undantagen från vittnesplikt på grund av bestämmelserna i 36 kap. 5 § andra–sjätte styckena rättegångsbalken. Avlyssningsförbudet i 27 kap 22 § rättegångsbalken utvidgades alltså.

Mot bakgrund av de överväganden som har burit upp avgränsningen av förstöringsskyldigheten i lagen om signalspaning, och den betydelse som tillmätts avlyssningsförbudet i 27 kap. 22 § rättegångsbalken när förstöringsskyldigheten skulle bestämmas, bör skälen anges för att förstöringsskyldigheten i lagen om signalspaning ska begränsas. Vidare bör de syften som bär upp den nu föreslagna avgränsningen redovisas.

Beredningsunderlaget bör således kompletteras i dessa hänseenden innan förslagen läggs till grund för lagstiftning.